

HOLMI

XVI. évfolyam 11. szám

2004. november

Szerkeszti: Réz Pál (főszerkesztő),
Radnóti Sándor (bírálat), Várady Szabolcs (vers), Závada Pál (széppróza),
Fodor Géza, Szalai Júlia, Voszka Éva

Szerkesztőbizottság: Bodor Ádám, Dávidházi Péter, Domokos Mátyás,
Göncz Árpád, Kocsis Zoltán, Lator László,
Ludassy Mária, Nádasdy Ádám, Rakovszky Zsuzsa.
Tördelőszerkesztő: Környei Anikó. A szöveget gondozta: Zsarnay Erzsébet

TARTALOM

- Horatius*: Venushoz • 1323
Tibullushoz • 1323
Hogy lehet az, Maecenas (*Kőríz Imre fordításai*) • 1324
- Szilágyi János György*: Az antik klasszikus költészet fordításának aktualitása • 1327
- Várady Szabolcs*: Bíbelődés Catullus négy sorával • 1332
- Ritoók Zsigmond*: Költészet és rétorika a görögöknél • 1339
- Horváth Andor*: „Üdvöt hozok és győzelmet Hellásznak” (Euripidész: „Íphigeneia Auliszban”) • 1345
- Kántor Péter*: Megmutatom a kosaramat • 1358
A hídon át • 1359
Este • 1360
- Nádasdy Ádám*: Elemi csapás • 1361
Örök repülőtér • 1361
Baktérítő • 1362
A tenger • 1362
- Határ Győző*: Merengő éjszakák • 1363
Menetrend • 1363
- Polcz Alaine*: Tesókám, Eszter • 1364
- Bari Károly*: Keleti dallamra • 1371
- Dragomán György*: Tulipánok • 1372
- G. István László*: Burger King • 1378
Az órás • 1378
Főpincér • 1379

- Czilczer Olga*: Fénycsóva, kinyúlóban • 1379
 Percek, futamok • 1380
 A fán fölfelé • 1380
- Dunajcsik Mátyás*: Barokk olvasóterem • 1381
- Philíp Larkin*: Légyen e vers (*Miklya Zsolt fordítása*) • 1388
- Miklya Zsolt*: Homo homini lupus (Larkin után szabadon) • 1388
 Ahogy a teasapkát levette • 1389
- Hidas Judit*: A fogorvosom • 1390
Fulvia levele Várady Szabolcsnak • 1395
Fulvia: Kocsiverseny • 1396
- Tokai András*: Az első budapesti Activity a hatvanas években • 1400
- Balogh Tamás*: „Új regényen dolgozik Kosztolányi Dezső” (Az el nem készült „Mostoha” keletkezéstörténete) • 1401

FIGYELŐ

- Bodor Béla*: Az ő szeme száraz. Nézni akar vele (Tóth Krisztina: Síró ponyva) • 1416
- Kőríz Imre*: A nyugalom megzavarása (Csehy Zoltán fordításai) • 1419
- Balázs Imre József*: Találtam egy könyvet (Szántó György első regénye, a „Sebastianus útja elvégeztetett”) • 1429
- Kiss Lajos András*: A szélsőségek találkozása (B. G. Rosenthal [szerk.]: Az okkult az orosz és a szovjet kultúrában) • 1435

Megjelenik havonta. Felelős kiadó: Réz Pál. Vörösmarty Társaság
 Levélcím: HOLMI c/o Réz Pál, 1137 Budapest, Jászai Mari tér 4/A
 Terjeszti a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok
 Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág
 Előfizethető közvetlenül a postai kézbesítőknél, az ország bármely postáján,
 Budapesten a Hírlap Ügyfélszolgálati Irodákban és a Központi Hírlap Centrumnál
 (Bp. VIII., Orczy tér 1. Tel.: 06 1/477-6300; postacím: Bp. 1900)
 További információ: 06 80/444-444; hirlapelofizetes@posta.hu
 Előfizethető még postai utalványon Závada Pál címén (1092 Budapest, Ráday u. 11–13.)
 Előfizetési díj fél évre 1500, egy évre 3000 forint, külföldön \$35.00, illetve \$70.00
 Nyomtatta az ADUPRINT Kft. Vezető: Tóth Béláné

Horatius

VENUSHOZ

Ódák, III., 26.

Nemrég milyen jó voltam a nőknek én!
 Harcoltam, és épp nem diadaltalan!
 Most fegyverem s csatákra már nem
 jó citerámat e falra bízom

habszülte Venus temploma bal felén:
 bezárt kapuknak összetörője, a
 fesztűvas lógjon tehát itt,
 s mind a nyilak, meg az esti fáklyák.

Ó, nagy királynő, Cipruson úr, meg a
 trákok havától távoli Memphisen:
 legyintse meg Chloét magasztos
 ostorod egyszer, a telhetetlent!

TIBULLUSHOZ

Ódák, I., 33.

Nem kell, Albius, úgy sírni, felejtsd el a
 kőszívű Glycerát! Méla elégiát
 kár irkálni, ha már hűtlenül elhagyott,
 s ifjabbak tüze perzseli!

A bájos Lycoris Cyrus után eped
 vágytól égve, kinek senki se kell csak a
 jéghideg Pholoé: csakhogy előbb ül a
 farkas nászt a gidával is,

mint hogy majd Pholoé ővele vétkezik!
 Venus már csak ilyen: össze nem egyező
 lelkű és alakú embereket konok
 tréfával vasigába ver.

Sokkal jobb szerelem várt, s bizony engem is
Myratlé vezetett rózsabilincsen, ő,
szolgák lánya, kinél még a Calabriát
dúló Adria sem vadabb.

HOGY LEHET AZ, MAECENAS

Szatírák, I., 1.

Hogy lehet az, Maecenas, hogy nem boldog az ember,
bármi jut – okkal vagy véletlenül is – neki részül,
s mindig a többiek életmódja különb a szemében?

„Annak jó, ki kereskedik!” – ily sóhaj tör elő az
évek súlya alatt megtört, rokkant veteránból.

Bezzeg a kalmár mást gondol vihar edzte hajóján:

„Jobb a csatában! Hát mi az? Egy kis csődület, aztán
egy-két óra, s a dús diadal vagy a fürge halál jön!”

Földművest irigyelnek az ügyvédek, kora reggel
hogyha türelmetlen ügyfél rugdossa az ajtót,
míg akiket faluról városba cibál az idézés,

azt nyavalyogják, hogy – „Nincs párja a városi létnek!”

Mindre kitérni ki tud? Nem bírná még Fabius sem
szusszal, a nagy fecsegő! – De hová akarok kilyukadni?
Megmondom, halld hát! Vegyük azt, hogy egy isten ekképp szól:
„Tessék, az lesz, mit kívántok: légy katonából

hát kalmár, te meg, íme, paraszt, ügyvéd leszel eztán!
Innen oda, s onnét szaporán ide mind! Na, mi lesz? Mért
álltok?!” A boldogság kész – ők meg csak vonakodnak!

Hát csoda, hogy Jupiter dühösen fúj rájuk ezért, és
mérgében megígéri nekik, hogy imáikat eztán
készséges füllel bizony ő nem fogja figyelni?!

Átnyargalni viszont mégsem kívánok e témán,
mint aki csak viccen nevet – ámbár tiltja-e bármi,
hogy mosolyogj, és közben mondj igazat: hisz a mester
is süteményt ad a gyermeknek, ha betűkre tanítja –,
úgyhogy félre a tréfával, s nézzük komolyabban!

Az, ki rögöt földjén ekevassal forgat, e kapzsi
kocsmáros s a vitéz katonák meg a tengeri bátrak,
mind azt mondják, hogy csak azért túrnek türelemmel,
mert biztos nyugalom, békés vénség, tele kamra:
ez a reményük. Akárcsak a kis hangyának, amelynek

dolga hatalmas: amit csak bír, hazahúzza a szája,
és halmát gyarapítja, amelyet bölcsen azért rak,
hogy felkészülten várhassa, mit hoz a holnap.
Ő, ha a Vízöntő fordítja borúsra az évet,
nem jön elő többé, s azt éli fel épp, amit addig
összeszedett okosan, de neked mindegy, lehet az tél
vagy nyár: csak gyűjthess. Tűz, víz, fegyver se jelenthet
gondot: csak ne legyen nálad dúsabb soha senki!

Mondd, mi a jó abban, ha rakás aranyat meg ezüstöt
félve, titokban kell ásott vermekbe bedugnod?
Váltsd csak fel, s majd meglátod: mindez csupa fillér!
Vagy hagyd úgy, mindegy: mi a szépség, mondd, a halomban?
Csépelhet csűröd gabonát tonnát sokezernyit,
gyomrod, mint az enyém, többet nem fog befogadni.
Mert ha a szolgák közt a kenyérzsák épp a te vállad
nyomja is, úgysem bírsz többet befogadni azoknál,
kik semmit sem vittek. Ezért, mondd, számít-e bármit
– hogyha a természet szavait meghallod –, ezer vagy
száz holdat szántasz? „De olyan jó venni a sokból!”
Míg mi csupán keveset csipegethetnénk a kicsinyből,
mért mondd, hogy magtárad jobb, mint a mi vékánk?
Mint ki csupán egy bögre vizet kíván, vagy elég egy
csésze neki, s mégis így szól: „Inkább a folyóból
innék, mint e kicsiny forrásból!” Így lehet aztán,
hogy ki a normálisnál jóval többnek örül csak,
azt a vad Aufidus elviszi partostul, poharastul.
De aki nem kíván többet, csak amennyi elég, az
sáros, rossz vizeket nem iszik, s a folyóba se fullad.

Mint kit a torz vágy megtéveszt, hogy ilyen szavakat szól:
„Annyi vagy éppen, amennyid van: hát semmi se túl sok.”
Mít lehet ezzel tenni? Kivánj neki „Rossz napot!” Ő nem
bánja, ha rossz is lesz! Ott volt az a gazdag athéni,
őt se zavarta, ha szidták, hogy toprongyos, ilyenkor
így szólt: „Engem a nép kifütyülhet, nem baj az! Otthon
tapsolok én, amikor ládában nézem a pénzem.”
Tantalosz is kapkod, de hiába, a víz eliramlik
szájától. Ne neved! Mert más néven, de terólad
szól ez a történet: pénzeszsákhalmokon alszol,
kapzsi, te, s úgy őrzöd vagytonod, mint templomi szobrot,
s mint aki festett képet néz, úgy bámulod egyre.

Hogy mire jó, s hogy kell használni a pénzt, te ne tudnád?
Végy kenyeret, babot és bort érte, fizesd ki belőle,
mit megszenved az emberi természet, ha hiányzik.
Hát éjjel-nappal rettegve fülelni, feszülten,
hogy tolvaj szolga, rabló, tűzvész vagytonodban
kárt ne tegyen, ez – öröm? Mert akkor jobb a szegénység,
én legalábbis nem kérnék az efféle javakból.

Hogyha hidegrázás tenné próbára a tested,
 vagy más baj dönt ágynak, lesz-e, ki fogja magát, és
 melléd ül, borogat, s orvost hív, hogy megerősödj,
 s gyermekeid s üzletfeleid örömeire feléplülj?
 Hogy jól légy, fiaid se, nejed se akarja! A szomszéd
 gyűlöl: utál, aki ismer, inas, rokonok, szobalányok!
 Kell-e csodálnod hát, hogy nincs, ki szeretne szivéből,
 hisz nem is érdemled, ha csupán az ezüstöt imádod!
 Hogyha a természet kiket ingyen, fáradozásod
 nélkül nyújt: a szeretteidet néznéd, s igyekeznél
 hozzájuk jó lenni, talán kár volna, hiába,
 mint a mezőn öszvért idomítani sétagaloppra?

Szabj korlátot a pénzkeresésnek! Félj kevesebbet,
 hogyha sokad van, s vágyad hogyha betelt, ne gyötörd már
 önmagadat, ne csinálj úgy, mint ahogy Ummidius járt!
 Íme, dióhéjban: gazdag volt, pénzt sose számolt,
 csak vékával mért, s toprongyos volt ugyanakkor.
 Úgy nézett ki, akár egy szolga, csak úgy remegett, hogy
 elfogy a pénze, feléli! Haláláig sose volt egy
 perce nyugodt, míg baltát nem vágott a fejébe
 egy szeretője, Klütaimnésztrának e bátor utóda.

„Akkor mit javasolsz? Éljek, mint Naevius, úgy, vagy
 mint Nomentanus?” Szélsőség újra! A túlzás
 lételemed! De hiszen fősvénységről lebeszélve
 nem kívánom, hogy romlott légy, semmirekellő!
 Mert a herélt s kicsapongó közt még széles a skála:
 van józan mérték, s ez mindennek keretet szab,
 melyen túl s innen helye nincsen semmi helyesnek.
 Vissza a tárgyunkhoz! Hogy van, hogy senki se boldog,
 mert fősvény, s csak a mások sorsa különb a szemében,
 s elsorvad, ha a szomszéd kecskéjének a tőgye
 teltebb, és a szegény többséggel nem veti össze
 önsorsát, sőt mindenkin túltenni igyekszik?
 Mindig lesz, ki nagyobb vagyonú: minek úgy tolakodni,
 mint a kocsis, ha a rajtgép felnyílik, s a patások
 rántják gyors szekerét, s ő üldözi azt, ki az élen
 fut, míg megveti azt, aki hátul megy, lekörözve!
 Így hát csak ritkán látunk embert, aki boldog,
 s élete elmúltán sírjába menet derüsen vesz
 búcsút, mint az olyan vendég, ki magát teleette.

Ennyi azonban elég! Még azt hiheted, hogy a taknyos
 Crispinus jegyzetfüzetéből loptam e sok szót!